

"De steen is nooit het ademen deelachtig geworden.

Hij doet het zonder.

Hij heeft vooral met zwaartekracht te maken."

(HENRI MICHAUX)

Architectuur als kunst, architectuur als wetenschap. Deze tweehed markeert een oude vraag: ben je ingenieur of knutselaar, wetenschapper of ontwerper? Met een misschien recent gewonnen autonomie van de architectuur zal men graag zeggen: een architectuur als kunst herwint haar veld, het ontwerp van de ruimte.

Het ontwerp en de ruimte. Twee *niet zo oude* inzetten van de architectuur. Of beter, hun dominantie is recent. Het architecturale leven is te oud en te traag om zich door de snelheid van zulke gestes te laten verrassen. Haar weten is solide en zwaar, zo lijkt het. Deze soliditeit, die vandaag vaak geassocieerd wordt met het metafysische corpus van de steen, doorbreekt men graag met de snelheid van de lijn, de cinematografische enscènering van het programma of de lichtende explosie van fragmenten. Men verblijft niet graag in de traagheid van de discipline, haar geschiedenis of haar traditie. Zo'n verblijf is er hoogstens om 'de les van de geschiedenis' te leren, dat wil zeggen haar dood te verklaren, niet nuttig voor de anima, de levende adem van het ontwerp.

Ontwerp *en* theorie: voorbij de tweehed die nog een scheiding poneert, een scheiding waarmee de ontwerper graag zijn vrijheid van weten en aanspraak op intuïtie en de theoreticus zijn scepsis ten aanzien van het ontwerp verdedigt, voorbij de connectie van het 'en' dat maar al te vaak tot disjunctie van het *of* wordt, leze men het ontwerp *als* vorm van weten en de wetenschap *als* een ontwerp van architectuur. Dit is niet alleen de propositie van Grassi dat het ontwerp deel uitmaakt van de analyse van de architectuur (van haar wetenschap als traditie) of omgekeerd dat de systematiek van de architecturale kennis (een deductieve of typologiserende theorie) de enige norm kan zijn voor een ontwerp dat wil toebehoren aan de traditie van de architectuur als wetenschap - een stelling die we vinden in het hart van Joost Meuwissens "Architectuur als oude wetenschap" waarvan het verschijnen ongetwijfeld een van de meest opmerkelijke gebeurtenissen en een van de meest positieve bijdragen aan zo'n weten van de afgelopen tijd is-, het gaat veeleer om het idee dat ieder ontwerp, of het nu aanspraak maakt op de theoria, de technè of de poiësis, een weten in zich draagt en zo een stelligheid bezit: hetzij hypothetisch in het veronderstellen van een geheim of het stellen van een vraag, hetzij synthetisch in de gave van het antwoord. Grassi's keuze voor een classicistische stelligheid en Meuwissens afkeer van experimentalisme en formalisme sluiten de kennis die besloten ligt in de onzekerheid van een 'dichtend' moment niet uit. Zeker, de naïviteit waar het experiment misschien naar neigt heeft als haar grens de kakafonie maar ook de anamnetische systematiek van de typologische reductie heeft zijn infanzia, zij stuit op de ironische stilte van het kind (minimal architecture?).

En dan: de terugkeer van bijvoorbeeld de bloem van de gothiek (de transcendentie van haar kennis) lijkt niet *gebonden* aan een handboek. Zou een barokke architectuurtraditie, de terugkeer van haar weten, een weten dat het zonder de in een tractaat gecodificeerde kennis moet doen, niet mogelijk zijn?

De architectuur: zou de kristallen wijsheid die eigen is aan de zekerheid en rust van die oude wetenschap ook niet liggen in de eigenwijsheid van een dobbelend ontwerp? Voorbij het subjectivisme dat ontstaat wanneer het ware weten van het architecturaal object en subject lijkt afgeschaft en voorbij een zeker objectivisme dat zich als alternatieve steunbeer opwerpt zou men dan kunnen pleiten voor een weten tussen bloem en kristal. Dan zou men zeggen dat het oude rustende weten ook een waagstuk wordt, de kristallen bol van een waarzeggend ontwerp. En dat ook de 'kwade bloem' van een roekeloos ontwerpexperiment geen stenen stelling mist. Misschien is dat Rella's weten van de schaduw, zijn constructie van het labyrint...

Zoals Michaux zegt:

"Zoeken dus, zoek en probeer tenminste een paar steunpunten op te sporen

die je, onderhands, ten onrechte rust verschaffen."